

Πολιτικό θέατρο χωρίς εύκολες απαντήσεις

Η παράσταση «Ντοκουμέντο» στο θέατρο Beton 7

Εφη Μαρίνου

30/04/2013

Ο Σάββας Στρούμπος σκηνοθετεί δύο ηθοποιούς (Κάτια Γέρου, Ελεάνα Γεωργούλη) κι έναν ακορντεονίστα (Λεωνίδας Μαριδάκης) σε ένα κολλάζ από κείμενα των Πρίμο Λέβι, Σάμιουελ Μπέκετ και Σουμπκομαντάντε Μάρκος. Με στοιχεία καμπαρέ, χιούμορ, ακόμα και στριπτίζ, το θέαμα αποφεύγει τις κακοτοπιές του μανιφέστου χωρίς να χάνει την πολιτική του οξύτητα.

«Άφρονος, άσιτος, άστεγος. Τι είναι αυτό το “α” που εκπνέει σαν στόμα ανοιχτό και σκοτώνει τις λέξεις; Και γιατί στεκόμαστε έτσι βουβοί; Ποιος μας έσκιαξε; Ποιος μας έπεισε; Η εξουσία; Τι λέει αυτή η ρημάδα η εξουσία; Τι λόγια χρησιμοποιεί και μας πείθει; Τι λένε; Τι λένε οι από πάνω;».

Δύο ηθοποιοί (Κάτια Γέρου, Ελεάνα Γεωργούλη) κι ένας μουσικός (Λεωνίδας Μαριδάκης) θέτουν από τη σκηνή τού Beton 7 τα ίδια ερωτήματα, αυτά που οι λαοί πασχίζουν να απαντήσουν αιώνες τώρα, σε κάθε κοινωνική και πολιτική κρίση, σε κάθε χώρα. Η αίθουσα είναι γεμάτη. Κυρίως από νέους. Κάθονται ακόμα και οκλαδόν στις άκρες της σκηνής. Και το «Ντοκουμέντο», σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, όσο κι αν στριφογυρίζει το μαχαίρι στην πληγή της κοινωνίας, δεν είναι ένα ξερό πολιτικό μανιφέστο. Είναι μια καλοστημένη παράσταση φτιαγμένη με υλικά του θεάτρου, βασισμένη σε κείμενα των Πρίμο Λέβι, Σάμιουελ Μπέκετ και Σουμπκομαντάντε Μάρκος.

Με όχημα την περφόρμανς και το πολιτικό καμπαρέ, κείμενα φιλοσόφων, στίχους ποιητών (Σουρής, Καβάφης, Σολωμός, Εμπειρικός), τα ερωτήματα που τίθενται κατατείνουν στο εξής ένα: Μπορεί ο άνθρωπος να αλλάξει; Μπορεί να σκεφτεί και να πράξει διαφορετικά;

Σε κείμενα για τον φασισμό, τη λευκή φυλή -«με την ανωτερότητα της ευφυΐας της, ως μαθηματικό αποτέλεσμα του νόμου του DNA»- αντιπαρατίθενται μαρτυρίες από τα ναζιστικά κολαστήρια, λίγο πριν ανοίξει η πόρτα των φούρνων: «Κρατάγανε όλοι στα χέρια τους μια καρτέλα σφιχτά, για να μην τη χάσουν. Τους κάνουν νόημα, βγαίνει ένας ένας γυμνός από το αναρρωτήριο, τρέχει δέκα μέτρα πάνω στο χιόνι για να μπει στον κοιτώνα. Σε αυτά τα δέκα μέτρα, στα λίγα δευτερόλεπτα, είναι κάποιος που τους κοιτάει στο πρόσωπο, τους κοιτάει στην πλάτη, παίρνει την καρτέλα και την παραδίδει δεξιά ή αριστερά του. Αριστερά σημαίνει ζωή. Δεξιά σημαίνει θάνατος. Σε ένα απόγευμα ξεδιάλεξαν ένα ολόκληρο στρατόπεδο. Δώδεκα χιλιάδες ανθρώπους».

Δεν λείπει το σχόλιο για τους μετανάστες και τις «βαριές» πατρίδες: «Γιατί πατρίδα μου είναι εκεί που μίσησα και με μισήσαν περισσότερο απ' οπουδήποτε αλλού»...

Δύο νούμερα στριπτιζ παρεμβάλλονται ανάμεσα στο πρώτο και το δεύτερο μέρος της παράστασης, προσγειώνοντάς μας στην «ευδαιμονία» τού λάιφ στάιλ. Δύο χορευτικά που καταλήγουν στον κατακερματισμό, την εξάρθρωση, την πλήρη αποδιοργάνωση, ενώ ο μουσικός θρηνεί με το ακορντεόν πάνω από τα ανθρώπινα ερείπια.

Ο Σάββας Στρούμπος δεν είναι μόνο ένας από τους βασικούς ηθοποιούς του «Άττις» και βοηθός του Θόδωρου Τερζόπουλου. Με την ομάδα Σημείο Μηδέν έχει σκηνοθετήσει αρκετές παραστάσεις. «Αλλά το «Ντοκουμέντο» είναι μια ακροβασία» λέει. «Δεν υπάρχει δραματικός κορμός, αλλά μια σύνθεση διαφορετικών τρόπων θεάτρου. Όλο αυτό ξεκίνησε από μια ιδέα των κοριτσιών. Αναζητούσαν κάτι που θα συνδύαζε το καμπαρέ με το πολιτικό σχόλιο, μέσα από μια σύγχρονη ματιά. Μπήκα στη διαδικασία αργότερα. Με εξαίρεση το τραγούδι του Γιάννη Αγγελάκα, γράφτηκαν στίχοι που μελοποιήθηκαν από τον Λεωνίδα Μαριδάκη και η παράσταση χωρίστηκε σε τρία μέρη. Το πρώτο είναι μια κραυγή αγωνίας για την πατρίδα, την ιστορική μνήμη, τον ίδιο τον άνθρωπο. Το δεύτερο αποτυπώνει τον κατακερματισμό του ανθρώπου στη σύγχρονη κοινωνία και το τρίτο έχει ως κυρίαρχο στοιχείο το καμπαρέ. Στόχος ήταν να οργανωθεί η παράσταση προσεκτικά. Προσπάθησα να αποφύγω τις κακοτοπιές που θα δημιουργούσε το πολιτικό θέμα. Δεν ήθελα τον ξύλινο, μπροσουρίστικο λόγο της Αριστεράς. Δηλαδή: “Έτσι έχουν τα πράγματα. Ας επαναστατήσουμε”... Με ενδιέφερε περισσότερο το

πολιτικό σχόλιο με την έννοια της κριτικής παρατήρησης κι όχι των εύκολων απαντήσεων. Νομίζω ότι το χιούμορ, η υπαρξιακή αγωνία, πέρα από το κοινωνικό ζητούμενο που υπάρχει στην παράσταση, δημιούργησαν δικλίδες ασφαλείας».

Αλλά πώς μπορεί κανείς να μιλήσει πολιτικά από σκηνής; Δεν ελλοχεύει ο κίνδυνος να περιπέσει σε παλιομοδίτικα μοντέλα στρατευμένης τέχνης;

«Είναι σημαντικό να ξαναμιλήσουμε πολιτικά μέσα από την τέχνη. Είμαι πολιτικοποιημένος, αλλά όταν καταπιάνομαι με το θέατρο, μελετώ τους τρόπους και τους όρους της τέχνης. Η ιδέα του πολιτικού θεάτρου έχει παρεξηγηθεί. Ο θεατής δεν πάει στο θέατρο για ν' ακούσει ένα μανιφέστο. Πράγματι η εποχή προμοδοτεί την άντληση θεμάτων από την επικαιρότητα. Κοιτάζοντας τη στήλη θεαμάτων πέφτεις πάνω σε εξήντα παραστάσεις με θέμα την κρίση. Αλλά δεν αρκούν η τηλεόραση ή ένα κλικ στο Διαδίκτυο αν θέλει κάποιος να ντοπαριστεί; Επιμένω: Σημασία έχει ο τρόπος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι περιορίζεις την όποια πολιτική οξύτητα του θέματος».

Το «Ντοκουμέντο» είναι στημένο με την «μπρεχτική» μέθοδο. Μήπως τελικά ο Μπρεχτ αποτελεί το μοναδικό «άλλοθι» για να μιλήσει πολιτικά το θέατρο;

«Δεν πας απολογητικά λέγοντας: Κάνω μπρεχτικό θέατρο. Αυτό που κληροδότησε ο Μπρεχτ, κυρίως, είναι τρόποι σκηνικής αφήγησης και παράστασης, τεχνική και ιδέες για το πώς εισάγουμε την πολιτική στην τέχνη. Μια παρακαταθήκη διαχρονική. Αλλαγές σκηνικών και κοστουμιών πάνω στη σκηνή, φώτα πλατείας, απεύθυνση στο κοινό, σπάσιμο της ροής με τραγούδια. Όσο για την “αποστασιοποίηση”, το “παραξένισμα”, ξέρουμε ότι έχουν τύχει μεγάλης παρεξήγησης από το ελληνικό θέατρο».